TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. rugsėjo 11 d.*

„Apeliacinis skundas — Konkurencija — Karteliai — EB 81 straipsnio 1 dalis — Mokėjimo kortelių sistema Prancūzijoje — Įmonių asociacijos sprendimas — Išdavimo rinka — „Naujiems dalyviams“ taikomos kainų reguliavimo priemonės — Narystės mokestis bei „aptarnavimo funkcijos reguliavimo“ ir „mokesčio neveikiantiems nariams“ sistemos — Konkurencijos ribojimo dėl tikslo sąvoka — Kenksmingumo konkurencijai tyrimas“

Byloje C-67/13 P

dėl 2013 m. vasario 8 d. pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pareikšto apeliacinio skundo

Groupement des cartes bancaires (CB), įsteigta Paryžiuje (Prancūzija), atstovaujama advokatų F. Pradelles, O. Fauré ir C. Ornellas-Chancerelles bei advokato J. Ruiz Calzado,

apeliantė,

dalyvaujant kitoms proceso šalims:

Europos Komisijai, atstovaujamai O. Beynet bei V. Bottka ir B. Mongin,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

BNP Paribas, įsteigtai Paryžiuje, atstovaujamai advokatų O. de Juvigny, D. Berg ir P. Heusse,

BPCE, buvusiai *Caisse Nationale des Caisses d'Épargne et de Prévoyance (CNCEP)*, įsteigtai Paryžiuje, atstovaujamai advokatų A. Choffel, S. Hautbourg, L. Laidi ir R. Eid,

Société Générale SA, įsteigtai Paryžiuje, atstovaujamai advokatų P. Guibert ir P. Patat,

įstojusioms į bylą šalims pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh (pranešėjas), C. Toader ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorius V. Tourrès, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. sausio 22 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: prancūzų.

susipažinęs su 2014 m. kovo 27 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Apeliaciniame skunde *Groupement des cartes bancaires* (*CB*) (toliau – *Groupement*) prašo panaikinti 2012 m. lapkričio 29 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *CB / Komisija* (T-491/07, EU:T:2012:633, toliau – skundžiamas sprendimas); juo Bendrasis Teismas atmetė jos ieškinį dėl 2007 m. spalio 17 d. Komisijos sprendimo C (2007) 5060 galutinis, susijusio su [EB 81] straipsnio taikymo procedūra (COMP / D1/38606 – *Groupement des cartes bancaires „CB*“) (toliau – ginčijamas sprendimas), panaikinimo.

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

2 Ginčo aplinkybes ir esminius ginčijamo sprendimo aspektus, kurie išdėstyti skundžiamo sprendimo 1–48 punktuose, trumpai galima apibendrinti taip.

3 Apeliantė yra pagal Prancūzijos teisę veikianti ekonominių interesų grupė; ją 1984 m. įsteigė pagrindiniai Prancūzijos bankai, siekdami užtikrinti mokėjimo ir grynųjų pinigų išėmimo naudojant jos narių išduotas mokėjimo korteles (toliau – CB kortelės) sistemų (toliau – CB sistema) sąveiką. Ši sąveika praktiškai sudaro galimybę, kad *Groupement* nario išduota mokėjimo kortelė galėtų būti naudojama visiems prekybininkams, CB sistemos nariams, skirtiems mokėjimams atlikti per bet kurį kitą narį, ir (arba) gryniesiems pinigams išsiimti iš bankomatų, kuriuos naudoja visi kiti nariai. *Groupement* nariai, kurių skaičius 2007 m. birželio 29 d. siekė 148, yra arba vadinamieji pagrindiniai nariai, arba su kuriuo nors iš šių pagrindinių narių susijusios įstaigos. Pagal *Groupement* steigimo sutartį tarp vienuolikos pagrindinių narių yra *BNP Paribas*, BPCE ir *Société Générale SA* (toliau – SG).

4 2002 m. gruodžio 10 d. *Groupement*, remdamasi 1962 m. vasario 6 d. Reglamentu Nr. 17, Pirmuoju reglamentu, įgyvendinančiu [EB 81] ir [EB 82] straipsnius (OL 1962, 13, p. 204; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3), pranešė Komisijai apie įvairias naujas numatomas CB sistemos taisykles, kurios iš esmės sudarytos iš trijų kainų reguliavimo priemonių (toliau – nagrinėjamos priemonės):

— vadinamasis Paslaugų veiklos reguliavimo mechanizmas (toliau – MERFA), kuriuo siekiama, *Groupement* teigimu, pirma, labiau skatinti korteles išduodančius, o ne jas aptarnaujančius narius plėtoti aptarnavimo veiklą ir, antra, finansiškai atsižvelgti į narių, kurių mokėjimo kortelių aptarnavimo veikla yra labai didelės apimties, palyginti su jų mokėjimo kortelių išdavimo veiklos apimtimi, pastangas. Šiuo tikslu buvo taikoma tokia schema: nario veiklos dalis visoje CB sistemos kortelių aptarnavimo veikloje, kuri vertinama pagal Įmonių registro sistemą (toliau – SIREN) ir naudojamų bankomatų skaičių, palyginti su šio nario dalimi visoje CB sistemos kortelių išdavimo veikloje, kuri reiškia, banko išduodamas CB mokėjimo ar pinigų išėmimo korteles jų turėtojui. MERFA mechanizmas turėjo būti taikomas, jeigu abiejų koeficientų santykis buvo mažesnis nei 0,5. Taikant MERFA gautos sumos turėjo būti paskirstytos *Groupement* nariams, kuriems nereikėjo mokėti tokio mokesčio, proporcingai jų indėliui į kortelių aptarnavimo veiklą. Šie nariai galėjo laisvai naudoti taip gautas sumas,

— *Groupement* narystės mokesčio reforma, kuri, be 50 000 EUR sumos, renkamos stojimo metu, taip pat apėmė mokėjimo kortelės, išduotos ir galiojančios trejus metus nuo įstojimo, mokestį, o atitinkamais atvejais – papildomą mokestį, taikomą nariams, kurių per šešerius metus nuo įstojimo ar šio termino pabaigoje išduotų mokėjimo kortelių skaičius tris kartus viršijo trečiaisiais metais po įstojimo jų išduotą mokėjimo kortelių skaičių,

— vadinamoji mokesčio neveikiantiems nariams sistema, kurią sudarė išduotos mokėjimo kortelės mokestis, taikomas nariams, kurie buvo neaktyvūs arba mažai aktyvūs prieš įsigaliojant naujoms kainų reguliavimo priemonėms, jeigu jų mokėjimo kortelių išdavimo veiklos dalis visoje sistemoje 2003, 2004 ir 2005 m. daugiau kaip tris kartus viršijo visos jų veiklos, susijusios su mokėjimo kortelėmis, dalį visoje CB sistemoje 2000, 2001 ar 2002 mokestiniais metais.

5 2004 m. liepos 6 d. Komisija priėmė pirmąjį pranešimą apie kaltinimus, adresuotą *Groupement* ir patikrintiems devyniems jos pagrindiniams nariams; jie buvo apkaltinti sudarę „slaptą antikonkurencinį susitarimą“, kuriuo „bendrai siekta apriboti bankų, susitarimo šalių, konkurenciją ir sutartinai suvaržyti naujų dalyvių (visų pirma stambiųjų platintojų, interneto bankų ir užsienio bankų) konkurenciją mokėjimo kortelių išdavimo rinkoje“. Komisija nurodė, kad „[2002 m. gruodžio 10 d.] pranešimas [apie susitarimą] pateiktas siekiant nuslėpti tikrąjį antikonkurencinio susitarimo turinį“. Komisija ketino pripažinti šį pranešimą apie susitarimą neturinčiu jokio poveikio ir skirti pranešimo apie kaltinimus adresatams baudą. 2004 m. lapkričio 8 d. *Groupement* atsakė į šį pranešimą apie kaltinimus, o 2004 m. gruodžio 16 ir 17 d. įvyko posėdis.

6 2006 m. liepos 17 d. Komisija priėmė antrąjį pranešimą apie kaltinimus, skirtą tik *Groupement*. Jame nurodė, kad pirmąjį pranešimą apie kaltinimus reikia laikyti atšauktu. Antrasis pranešimas apie kaltinimus buvo susijęs su įmonių asociacijos sprendimu nustatyti įvairias kainų reguliavimo priemones, kurių tikslas ar poveikis – riboti konkurenciją. *Groupement* į antrąjį pranešimą apie kaltinimus atsakė 2006 m. spalio 19 d., o posėdis įvyko 2006 m. lapkričio 13 d.

7 2007 m. liepos 20 d. *Groupement* pagal 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 9 straipsnį pasiūlė prisiimti įsipareigojimus, tačiau Komisijos konkurencijos generalinio direktorato direktorius šį siūlymą palaikė pavėluotu ir nepakankamu.

8 Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, jame nusprendė, kad *Groupement* pažeidė EB 81 straipsnį. Šiame sprendime, be kita ko, nurodyta:

— nagrinėjama rinka yra Prancūzijos mokėjimo kortelių išdavimo rinka,

— nagrinėjamos priemonės yra įmonių asociacijos sprendimas,

— šių priemonių tikslas yra antikonkurencinis. Šis tikslas matyti iš minėtose priemonėse numatytų taisyklių ir prieštarauja 2002 m. gruodžio 10 d. pranešime deklaruotiems šių priemonių tikslams. Pirma, šios priemonės nėra tinkamos mokėjimo kortelių aptarnavimo veiklai skatinti ir dėl jų nariams, kuriems šios priemonės taikomos, tenka papildomos išlaidos arba apribojama narių, kuriems šios priemonės kitaip būtų taikomos, mokėjimo kortelių išdavimo veikla. Antra, teiginiui, kad MERFA skatinama mokėjimo kortelių aptarnavimo veikla, prieštarauja tarpbankinių mokesčių buvimas ir papildomas stojimo mokestis, taip pat mokestis „neveikiantiems nariams“. Šis antikonkurencinis tikslas atspindi tikruosius šių priemonių tikslus, kuriuos pagrindiniai nariai išreiškė rengdami priemones, t. y. siekį kliudyti naujų dalyvių konkurencijai ir juos nubausti, siekį išlaikyti pagrindinių narių pajamas ir siekį apriboti mokėjimo kortelių kainų mažėjimą,

— nagrinėjamos priemonės taip pat turėjo konkurenciją ribojantį poveikį. Visų pirma priemonių taikymo laikotarpiu (2003 m. sausio 1 d.–2004 m. birželio 8 d.) dėl jų sumažėjo naujų dalyvių mokėjimo kortelių išdavimo planai ir nebuvo leista sumažinti naujų dalyvių ir pagrindinių narių mokėjimo kortelių kainų,

— EB 81 straipsnio 3 dalies taikymo sąlygos nėra tenkinamos. Nagrinėjamų priemonių negalima pateisinti, visų pirma kalbant apie MERFA kaip mokėjimo kortelių aptarnavimo ir išdavimo suderinimo mechanizmą, nes kortelių išdavimo veiklos dalis, palyginti su referencine kortelių aptarnavimo veiklos dalimi, yra priskiriama pagrindiniams nariams ir nerodo optimalios CB sistemos pusiausvyros.

9 Ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje Komisija nusprendė:

„1 straipsnis

2002 m. lapkričio 8 ir 29 d. [*Groupement*] [valdybos] sprendimais patvirtintos kainų reguliavimo priemonės, t. y. [MERFA] mokėjimo kortelei taikomas narystės mokestis ir papildomas narystės mokestis, taip pat [mokestis neveikiantiems nariams], taikomas *Groupement* nariams, kurie nuo savo narystės pradžios nevykdė reikšmingos mokėjimo kortelių veiklos, prieštarauja [EB] 81 straipsniui.

2 straipsnis

Groupement turi nedelsdama nutraukti 1 straipsnyje nurodytą pažeidimą, atšaukti šiame straipsnyje nurodytas kainų reguliavimo priemones, apie kurias pranešta, jeigu ji to dar nepadarė.

Groupement turi ateityje susilaikyti nuo visų panašų tikslą ar poveikį turinčių priemonių ar elgesio.“

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

10 Ieškiniu, Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrasis Teismas) kanceliarijoje pateiktu 2007 m. gruodžio 27 d., apeliantė siekė panaikinti ginčijamą sprendimą. *BNP Paribas*, BPCE ir *Société Générale* įstojo į bylą palaikyti apeliantės reikalavimų.

11 Ieškiniui pagrįsti apeliantė pateikė šešis pagrindus. Pirmasis pagrindas buvo susijęs su EB 81 straipsnio pažeidimu dėl nagrinėjamų priemonių ir atitinkamų rinkų analizės metodo klaidų, vienodo požiūrio principo pažeidimu ir motyvų nenurodymu. Antrasis pagrindas susijęs su EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu dėl teisės, fakto ir vertinimo klaidų nagrinėjant šių priemonių tikslą. Trečiajame pagrinde apeliantė teigė, kad Komisija padarė teisės, fakto ir vertinimo klaidų, kai nagrinėjo šių priemonių padarinius. Ketvirtasis pagrindas, pateiktas subsidiariai, buvo susijęs su EB 81 straipsnio 3 dalies pažeidimu dėl teisės, fakto ir vertinimo klaidų nagrinėjant galimybę šią nuostatą taikyti šioms priemonėms. Penktajame pagrinde apeliantė teigė, kad Komisija nesilaikė gero administravimo principo. Galiausiai šeštasis pagrindas buvo susijęs su proporcingumo ir teisinio saugumo principų pažeidimu dėl nurodymų, išdėstytų ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje.

12 Atmetęs visus šiuos pagrindus, Bendrasis Teismas atmetė visą ieškinį.

Šalių reikalavimai ir procesas Teisingumo Teisme

13 Apeliaciniame skunde apeliantė Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą,

— grąžinti bylą Bendrajam Teismui nagrinėti iš naujo, nebent Teisingumo teismas nuspręstų, jog turi pakankamai informacijos, kad galėtų panaikinti ginčijamą sprendimą, ir

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi Teisingumo Teisme ir Bendrajame Teisme išlaidas.

14 Komisija prašo atmesti apeliacinį skundą ir priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

15 *BNP Paribas*, BPCE ir *Société Générale* pateikė tokius pačius reikalavimus kaip apeliantė.

Dėl apeliacinio skundo

16 Apeliaciniam skundui pagrįsti apeliantė pateikia tris pagrindus. Pirmasis susijęs su teisės klaidomis vartojant konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį. Antrasis pagrindas susijęs su teisės klaidomis vartojant konkurencijos ribojimo „dėl poveikio“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal tą pačią nuostatą. Trečiasis pagrindas susijęs su Bendrojo Teismo padarytu proporcingumo ir teisinio saugumo principų pažeidimu dėl to, kad jis nepanaikino ginčijamo sprendimo 2 straipsnio antroje pastraipoje išdėstyto nurodymo.

17 Apeliantė, kuriai šiuo klausimu pritaria *BNP Paribas* ir BPCE, visų pirma atkreipia dėmesį, kad Bendrais Teismas nepaminėjo tam tikrų skundžiamo sprendimo 1–48 punktuose išdėstytų faktinių aplinkybių aspektų, o tai rodo, kad jis niekada nenukrypo nuo Komisijos pozicijos ir išsamiai nepatikrino faktinių ir teisinių aplinkybių, kaip to reikalauja Teisingumo Teismas. Viena vertus, Bendrasis Teismas nenurodė, kad Komisijos pozicijos radikalus pasikeitimas atliekant tyrimą tarp pirmojo ir antrojo pranešimo apie kaltinimus paaiškinamas esminėmis analizės klaidomis, kurių bylas nagrinėjantis pareigūnas aptiko pasibaigus 2004 m. gruodžio 16 ir 17 d. vykusiam posėdžiui ir kurių nei Komisija, nei Bendrasis Teismas vėliau neištaisė. Kita vertus, skundžiamame sprendime nutylima apie diskusijas, vykusias per 2012 m. gegužės 16 d. posėdį, dėl konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvokos, kiek tai susiję būtent su Sprendimo *Beef Industry Development Society ir Barry Brothers* aiškinimu (C-209/07, EU:C:2008:643, toliau – Sprendimas *BIDS*).

Šalių argumentai

18 Apeliacinio skundo pirmajame pagrinde apeliantė, palaikoma *BNP Paribas*, BPCE ir *Société Générale*, teigia, kad vertindamas nagrinėjamų priemonių turinį, tikslus ir kontekstą Bendrasis Teismas padarė daug teisės klaidų vartodamas konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoką, kaip ji suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį; klaidos lėmė tai, kad jis uždraudė *per se* vienam subjektui nustatyti kainą kitam subjektui. Šis pagrindas gali būsi suskirstytas į tris dalis.

Dėl apeliacinio skundo pirmojo pagrindo pirmos dalies, susijusios su teisės klaidomis vertinant nagrinėjamų priemonių turinį

19 Apeliantė, kuriai pritaria *BNP Paribas* ir *Société Générale*, teigia, pirma, kad Bendrasis Teismas padarė klaidų, kai analizavo „patį“ minėtų priemonių pobūdį.

20 Jos teigimu, Bendrasis Teismas neišnagrinėjo nagrinėjamų priemonių kenksmingumo masto remdamasis jų turiniu, tačiau rėmėsi tam tikrų *Groupement* narių subjektyviais ketinimais. Taigi skundžiamo sprendimo 126 ir 132 punktuose Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą nurodęs, jog remiantis pačių nagrinėjamų priemonių struktūra darytina išvada, kad jų tikslas buvo antikonkurencinis, pasireiškęs kliudymu naujų atitinkamos rinkos dalyvių konkurencijai. Iš tiesų tose priemonėse nėra jokios konkurencijai kenkiančios nuostatos. Viena vertus, šių priemonių, priešingai nei Sprendime *BIDS* nagrinėjamų priemonių, tikslas yra ne priversti narius išeiti iš *Groupement* ar sudaryti kliūčių ateiti naujiems nariams, bet padidinti sistema besinaudojančių prekybininkų skaičių. Kita vertus, šiomis priemonėmis CB sistemos nariams tik pasiūlomos įvairios teisingų įmokų į sistemą alternatyvos ir ja leidžiama pasirinkti mokėjimus atsižvelgiant į individualią strategiją.

21 Beje, Bendrasis Teismas, remdamasis Komisijos pareiškimais ir be pagrįsto paaiškinimo atmetęs priešingai liudijančias aplinkybes, iškreipė įrodymus, skundžiamo sprendimo 127, 170 et 178–183 punktuose padaręs išvadą, kad dėl tam tikrų kliūčių naujam rinkos dalyviui tapo sunkiau praktiškai vystyti mokėjimo kortelių aptarnavimo veiklą.

22 Antra, apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidų, kai atsižvelgė į nagrinėjamų priemonių priėmimo genezę, kuri buvo matyti iš dokumentų, paimtų atliekant patikrinimus *Groupement* ir tam tikrų jos narių patalpose.

23 Visų pirma skundžiamo sprendimo 186 ir 256 punktuose atsižvelgęs į individualius tam tikrų pagrindinių narių „vidaus“ pokalbius prieš nagrinėjamų priemonių priėmimą, kad išanalizuotų šių priemonių tikslą, Bendrasis Teismas atliekamame tyrime padarė klaidą dėl antikonkurencinio tikslo egzistavimo, nes šiuose pokalbiuose atsispindi ne pačios *Groupement*, o tik tam tikrų jos narių valia. Tačiau norint laikyti sprendimą įmonių asociacijos sprendimu, juo turi būti tiksliai išreikšta jo autoriaus valia. Šiuo atveju sprendimo rengimo ir priėmimo aplinkybės neturi reikšmės, nes tik galutinis sprendimas, t. y. priemonės, apie kurias pranešta, visiškai išreiškia *Groupement* ketinimą. Be to, į šių priemonių genezę buvo atsižvelgta ne tam, kad būtų pagrįsta tų priemonių tikslo analizė, o vietoje išsamios šių priemonių turinio analizės.

24 Be to, apeliantės nuomone, Bendrasis Teismas iškreipė įrodymus netinkamai pasirinkęs parengiamuosius pareiškimus, jam pateiktus dokumentus ir naujų dalyvių parodymus. Tačiau tam tikri dalykai, visų pirma rodantys būtinybę kovoti su parazitavimu ir paisyti konkurencijos teisės, patvirtina, kad tikrai abejojama konkurencijos ribojimu, ir Bendrasis Teismas turėjo į tai atsižvelgti. Akivaizdų iškreipimą dar labiau patvirtina tai, kad Bendrasis Teismas rėmėsi tais pačiais dalykais, kuriais rėmėsi Komisija, nenukrypdamas nuo pirmojo pranešimo apie kaltinimus išvadų.

25 *BNP Paribas*, BPCE ir *Société Générale* savo ruožtu priduria, kad skundžiamo sprendimo 124 ir 146 punktuose Bendrasis Teismas klaidingai nusprendė, kad konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoka neturi būti aiškinama siaurai. Ši sąvoka iš tikrųjų gali būti taikoma tik susitarimams, kuriais savaime siekiama kenksmingo tikslo, pavyzdžiui, kai nekyla jokių abejonių, kad tais susitarimais daromas neigiamas poveikis konkurencijos veikimui, o dėl tos priežasties nėra poreikio vertinti galimų jų pasekmių.

26 Komisija nurodo, kiek tai pirmiausia susiję su nagrinėjamų priemonių tikslo analize, kad šioje byloje Bendrasis Teismas patvirtino, jog konkurencija ribojama dėl tikslo, ne remdamasis *Groupement* narių parodymais, o išnagrinėjęs pačią MERFA formulę, pagal kurią visi bankai, kurių su aptarnavimu susijusi veikla yra gerokai siauresnė už veiklą, susijusią su išdavimu, automatiškai turi mokėti šį mokestį. Tikrasis MERFA tikslas yra taip diktuoti elgesį – riboti kortelių išdavimą arba nuspręsti patirti papildomą naštą, kurios nepatiria pagrindiniai nariai – ir apriboti naujų narių galimybes laisvai konkuruoti su pagrindiniais nariais. Komisijos manymu, apeliantė neįrodė, kad priemonės, kuriomis siekiama neįsileisti tam tikrų naujų narių į išdavimo rinką, nėra konkurencijos ribojimas „dėl tikslo“. Dėl teiginio, kad priemonės turi tik skatinamąjį poveikį, Komisija pažymi, kad Bendrasis Teismas išanalizavo ir patvirtino Komisijos išvadą, kad yra didelių aptarnavimo veiklos plėtojimo kliūčių. Jos teigimu, Bendrasis Teismas padarė išvadą, kad naujiems nariams lieka tik dvi galimybės, t. y. mokėti arba riboti išdavimo veiklą. Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas pagrįstai pažymėjo, kad Sprendime *BIDS* nagrinėtos priemonės ir šioje byloje nagrinėjamos priemonės yra panašios tuo, kad jomis sudaromos kliūtys natūraliam gamintojų rinkos dalių vystymuisi juos skatinant, nustačius atgrasantį mokestį, neviršyti tam tikros gamybos apimties.

27 Komisija, be kita ko, teigia, kad apeliantė neįrodė, jog Bendrasis Teismas taip iškraipė įrodymus, kad tai būtų akivaizdžiai matyti iš bylos dokumentų. Jos teigimu, kad skundžiamo sprendimo 127 punkte padarytų išvadą, jog aptarnavimo veiklos plėtojimas buvo labai sudėtingas, to sprendimo 160–194 punktuose Bendrasis Teismas išnagrinėjo visus apeliantės argumentus. Dėl šių punktų nebuvo diskutuotas ir jie nebuvo rimtai paneigti.

28 Antra, dėl priemonių genezės Komisija mano, jog apeliantė siekia, kad būtų iš naujo nagrinėjami skundžiamo sprendimo 256 ir 257 punktuose išdėstyti su faktinėmis aplinkybėmis susiję argumentai, kurių nebegalima užginčyti apeliacinio skundo stadijoje. Bet kuriuo atveju konstatavimas, kad susitarimo tikslas yra riboti konkurenciją, negali būti paneigtas tuo, kad ketinimas apriboti konkurenciją buvo nustatytas ne visų susitarimo šalių atžvilgiu. Beje, remiantis skundžiamu sprendimu galima daryti nedviprasmišką išvadą, kad į subjektyvius tam tikrų *Groupement* narių pareiškimus ir ketinimus Bendrasis Teismas atsižvelgė papildomai, siekdamas patvirtinti. Galiausiai, Komisijos teigimu, apeliantė nenurodė jokio tariamai iškraipyto elemento ir nepaaiškino kilusios abejonės priežasčių. Todėl kaltinimas dėl iškraipymo yra nepriimtinas.

Dėl apeliacinio skundo pirmojo pagrindo antros dalies, susijusios su teisės klaidomis vertinant nagrinėjamų priemonių tikslus

29 Apeliantė teigia, kad pripažinęs, jog kova su CB sistemos parazitavimu yra teisėtas tikslas, Bendrasis Teismas nepagrįstai atsisakė vertinti šį tikslą pagal EB 81 straipsnio 1 dalį. Taip Bendrasis Teismas nusprendė, kad kovos su parazitavimu priemonės iš esmės prieštarauja konkurencijai. Tačiau Bendrasis Teismas turėjo pripažinti, kad konkurencijos ribojimas dėl tikslo yra neįmanomas, nes *Groupement* priemonėmis skatinama mokėjimo kortelių aptarnavimo veikla ir siekis tarpusavyje optimizuoti kortelių aptarnavimo ir išdavimo veiklą. Pagal proporcingumo principą šios priemonės yra tinkamos, nes tai yra sisteminės priemonės, kurių imtasi siekiant bendro CB sistemos intereso, ir suderintos priemonės, nes jomis kiekvienam *Groupement* nariui leidžiama pasirinkti jo individualiai padėčiai tinkamą variantą.

30 *Société Générale* priduria, kad Bendrasis Teismas negali vienu metu teigti, kad nagrinėjamu priemonių tikslai atsiskleidžia tik atlikus analizę pagal EB 81 straipsnio 3 dalį ir kad Komisija turėjo teisę atsižvelgti į šalių ketinimus vertinti šių priemonių ribojamąjį pobūdį. Be to, Bendrasis Teismas turėjo patikrinti Komisijos teiginį, kad nagrinėjamos priemonės nebuvo tinkamos aptarnavimo veiklai skatinti. Siekiant nustatyti, ar susitarimui taikoma EB 81 straipsnio 1 dalis, iš tikrųjų reikia išnagrinėti juo siekiamus tikslus.

31 Komisija teigia, kad apeliantė, kuri Bendrajame Teisme nesirėmė pagalbinių apribojimų teorija, neįrodė, kad naujiems nariams nustatytas veiksmų laisvės ribojimas bankų naudai buvo reikalingas ir neišvengiamas siekiant kovoti su CB sistemos parazitavimu. Iš tikrųjų nagrinėjamos priemonės yra neadekvačios siekiamiems tikslams ir diskriminacinės, nes suteikia naudos pagrindiniams nariams. Apeliantės teiginius Bendrasis Teismas jau atmetė, o tie teiginiai nepagrįsti jokiais argumentais ar įrodymais. Tie teiginiai prieštarauja Bendrojo Teismo konstatuotoms faktinėms aplinkybėms.

Dėl apeliacinio skundo pirmojo pagrindo trečios dalies, susijusios su teisės klaidomis vertinant nagrinėjamų priemonių kontekstą

32 Apeliantė, kuriai pritaria BPCE ir *Société Générale*, teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidų nes, pirma, neatliko visos CB sistemos analizės, ir, antra, neatsižvelgė nei į *Groupement* priemonių dvilypį poveikį konkurencijai, nei į teisėtą tikslą ginti CB sistemą nuo parazitinių reiškinių, nei į didelę konkurenciją aptarnavimo veikloje ir susikoncentravo tik į kortelių išdavimo rinką.

33 Visų pirma, apeliantė kaltina Bendrąjį Teismą, kad šis klaidingai atsižvelgė į ginčo teisines aplinkybes ir klaidingai aiškino teismų praktiką. Konkrečiai kalbant, Bendrasis Teismas turėjo konstatuoti, kad nagrinėjamos priemonės radikaliai skyrėsi nuo ankstesniuose sprendimuose nagrinėtų žalingų veiksmų. Taigi Bendrasis Teismas veltui stengėsi šią bylą sugretinti su Sprendimu *BIDS*. Be to, skundžiamas sprendimas yra motyvuotas prieštaringai, nes to sprendimo 94 ir 99 punktuose Bendrasis Teismas vienu metu tvirtina, kad 2001 m. rugpjūčio 9 d. Sprendime *Visa International* (COMP/2929.373) ir 2002 m. liepos 24 d. Sprendime *Visa International – Commission multilatérale d'interchange* (COMP/29.373) nagrinėti veiksmai smarkiai skiriasi nuo šioje byloje nagrinėjamų veiksmų ir kad tie

du sprendimai susiję su „panašiais ar tapačiais atvejais“. Analizė klaidinga dar ir todėl, kad pati Komisija sutiko aptarti galimus įsipareigojimus pagal Reglamento Nr. 1/2003 9 straipsnį, t. y. priemones, „kurios išsklaidytų [jos] nuogąstavimus“ ir kurios nėra joks konkurencijos pažeidimas.

34 Antra, apeliantė mano, kad Bendrasis Teismas klaidingai atsižvelgė į ekonominį kontekstą, nepaisydamas dvilypės mokėjimo sistemų funkcijos. Bendrasis Teismas iš esmės be reikalo apribojo savo analizę kortelių išdavimo rinka ir neatsižvelgė į aptarnavimo rinką. Tačiau pripažinęs CB sistemos dvilypumą, Bendrasis Teismas nebūtų galėjęs padaryti išvados, kad tik viena iš dviejų šios sistemos dalių turėjo išimtinės reikšmės teisingai nagrinėjamų priemonių tikslo analizei atlikti. Jei Bendrasis Teismas būtų atsižvelgęs į abi dalis, jis būtų turėjęs konstatuoti, kad šiomis priemonėmis iš tikrųjų buvo siekiama apsaugoti šią sistemą, o ne sutrikdyti CB korteles išduodančių įstaigų konkurenciją.

35 BPCE ir *Société Générale* šiuo klausimu priduria, kad skundžiamo sprendimo 105 punkte nusprendęs, jog reikalavimai dėl šių veiklos rūšių pusiausvyros neturi būti nagrinėjami pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, nes vienintelė nagrinėjama rinka yra kortelių išdavimo rinka, Bendrasis Teismas supainiojo atitinkamos rinkos apibrėžimo ir susitarimo teisinio bei ekonominio konteksto analizės sąvokas. Tačiau remiantis teismų praktika negalima teigti, kad tam, jog būtų galima taikyti EB 81 straipsnio 1 dalį, atitinkamos rinkos apibrėžimas galėjo leisti į analizę, kuri reikalinga ieškant galimo antikonkurencinio tikslo, neįraukti ekonominio ar teisinio pobūdžio aspektų paprasčiausiai dėl tos priežasties, kad jie susiję su kita rinka.

36 Trečia, apeliantė mano, kad Bendrasis Teismas klaidingai atsižvelgė į ekonominį kontekstą ir neatliko kompleksinių ekonominių vertinimų kontrolės. Tačiau Sąjungos teismas turi patikrinti, ar nurodyti aspektai sudaro reikšmingų duomenų visumą, į kurią reikia atsižvelgti vertinant kompleksinę situaciją, ir ar tais duomenimis galima pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas. Šiuo atveju Bendrasis Teismas visiškai neatliko šios būtinos ir objektyvios ginčijamame sprendime pateiktų ekonominių vertinimų kontrolės, tačiau skundžiamo sprendimo 320 ir 321 punktuose tiesiog atmetė tam tikrus *Groupement* pateiktus ekonominius tyrimus remdamasis tuo, kad jie neva prieštarauja kitiems tyrimams.

37 Komisija visų pirma teigia, kad apeliantė klaidingai aiškina skundžiamą sprendimą, nes Bendrasis Teismas nenustatė dvilypio poveikio konkurencijai. Bendrasis Teismas įrodė, kad priemonės neturi konkurencijai palankaus poveikio ir kad nėra jokių CB sistemos parazitavimo požymių. Taigi kova su parazitavimu negalima pagrįsti diskriminacinės priemonės, kuria apribojamos atėjimo į rinką sąlygos. Beje, EB 81 straipsnio 1 dalyje numatytos susitarimų rūšys nėra baigtinis draudžiamų susitarimų sąrašas. Tačiau nagrinėjamos priemonės artimo slaptiems veiksmams, kurie Sprendime *BIDS* laikomi ribojimu dėl tikslo dėl priežasčių, išdėstytų skundžiamo sprendimo 197 ir 198 punktuose. Nepaisant šių priemonių sudėtingumo, aiškiai matyti, kad jos labai artimos susitarimams dėl neįsileidimo, kuriais siekiama atgrasyti konkurentus nuo naujo atėjimo į rinką. Dėl pareigos motyvuoti laikymosi pažymėtina, kad skundžiamo sprendimo 94–99 punktuose Bendrasis Teismas paaiškino priežastis, dėl kurių sprendimai *Visa International* ir *Visa International – Daugiašalis tarpbankinis mokestis* smarkiai skiriasi nuo nagrinėjamų priemonių. Galiausiai dėl aplinkybės, kad buvo numatyti įsipareigojimai, reikia pažymėti, kad šis pagrindas yra nepriimtinas, nes Bendrajam Teismui toks klausimas nebuvo pateiktas. Bet kuriuo atveju Komisija turi didelę diskreciją šioje srityje ir jokia aplinkybė neleidžia daryti išvados, kad tariamas pažeidimo sunkumo nebuvimas lėmė Komisijos sprendimą pradėti įsipareigojimų nustatymo procedūrą.

38 Antra, kiek tai susiję su CB sistemos dvejopu pobūdžiu, Komisija konstatuoja, kad Bendrasis Teismas išanalizavo ir patikrino priežastis, dėl kurių ji neatsižvelgė į tam tikrus *Groupement* pateiktus tyrimus. Taigi kaltinimas, kad Bendrasis Teismas neatsakė į ekonomistų poziciją, yra „bevertis“ ir bet kuriuo atveju susijęs su faktinių aplinkybių klausimu, kurio Teisingumo Teismas nesprendžia apeliaciniame skunde. Beje, šioje byloje pažeidimas susijęs tik su kortelių išdavimo rinka. Bendrasis Teismas atmetė teiginį, kad aptarnavimo veikla ir išdavimo veikla priklauso vieningai į klientus orientuotų banko paslaugų sistemai.

39 Trečia, dėl Bendrojo Teismo vykdomos sudėtingų ekonominių vertinimų kontrolės Komisija teigia, kad remiantis skundžiamo sprendimo 320 ir 321 punktais darytina išvada, jog Bendrasis Teismas perskaitė ir išanalizavo abu papildomus tyrimus, kuriuos apeliantė pateikė siekdama įrodyti, kad aptarnavimo veiklos sukeliamas teigiamas išorinis poveikis yra didesnis už išdavimo veiklos daromą poveikį. Beje kaltinimą, kad Komisija iškraipė šiuos du tyrimus, Bendrasis Teismas atmetė. Apeliantė neįrodė, kad Bendrojo Teismo analizėje yra teisės klaida ar akivaizdi vertinimo klaida.

Teisingumo Teismo vertinimas

40 Apeliacinio skundo pirmajame pagrinde, kurio visas tris dalis reikia nagrinėti kartu, apeliantė, palaikoma *BNP Paribas*, BPCE ir *Société Générale*, iš esmės teigia, kad skundžiamame sprendime yra teisės klaidų, nes Bendrasis Teismas, nesilaikydamas ESV 81 straipsnio 1 dalies, nusprendė, kad nagrinėjamų priemonių „tikslas“ buvo riboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, ir taip nepagrįstai nusprendė neatlikti šių priemonių konkretaus poveikio konkurencijai tyrimo.

Pirminės pastabos

41 Visų pirma reikia priminti, jog remiantis SESV 256 straipsniu ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirma pastraipa galima teigti, kad tik Bendrasis Teismas yra kompetentingas, pirma, nustatyti faktines aplinkybes, išskyrus atvejus, kai jo išvados iš esmės neatitinka jam pateiktų bylos dokumentų, ir, antra, vertinti šias faktines aplinkybes. Vis dėlto Bendrajam Teismui konstatavus ar įvertinus faktines aplinkybes, remiantis SESV 256 straipsniu, Teisingumo Teismas turi kompetenciją patikrinti šių faktinių aplinkybių teisinę kvalifikaciją ir teisines išvadas, kurias Bendrasis Teismas padarė jomis remdamasis (žr., be kita ko, Sprendimo *Alliance One International ir Standard Commercial Tobacco / Komisija ir Komisija / Alliance One International ir kt.*, C-628/10 P ir C-14/11 P, EU:C:2012:479, 84 punktą bei nurodytą teismų praktiką).

42 Beje, reikia priminti, kad, remiantis ESS ir SESV nustatytomis taisyklėmis dėl Komisijos ir Sąjungos teismų kompetencijos pasiskirstymo, Komisija privalo prižiūrėti, kaip taikomi EB 81 ir EB 82 straipsniuose nustatyti principai, o Bendrasis Teismas ir Teisingumo Teismas turi kontroliuoti, kaip atliekama ši priežiūra (šiuo klausimu, be kita ko, žr. Sprendimo *Masterfoods ir HB*, C-344/98, EU:C:2000:689, 46 punktą).

43 Taip pat reikia priminti, kad veiksmingos teisminės gynybos principas yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kuris šiuo metu įtvirtintas Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje (šiuo klausimu, be kita ko, žr. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 52 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

44 Taigi remiantis Sąjungos teismų praktika darytina išvada, kad pagal SESV 263 straipsnį nagrinėdamas ieškinį dėl sprendimo taikyti EB 81 straipsnio 1 dalį panaikinimo Bendrasis Teismas paprastai turi atlikti, remdamasis ieškovo pateiktais duomenimis nurodytiems ieškinio pagrindams pagrįsti, išsamų patikrinimą, ar buvo tenkinamos visos šios nuostatos taikymo sąlygos (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Remia ir kt. / Komisija*, 42/84, EU:C:1985:327, 34 punktą; Sprendimo *Chalkor / Komisija*, EU:C:2011:815, 54 ir 62 punktus bei Sprendimo *Otis ir kt.*, C-199/11, EU:C:2012:684, 59 punktą). Bendrasis Teismas taip pat turi patikrinti, ar Komisija motyvavo savo sprendimą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, EU:C:2011:815, 61 punktą ir nurodytą teismų praktiką bei Sprendimo *Otis ir kt.*, EU:C:2012:684, 60 punktą).

45 Atlikdamas šią kontrolę Bendrasis Teismas negali remtis Komisijos turima diskrecija dėl ESS ir SESV jai priskirto vaidmens konkurencijos politikos srityje, kad atsisakytų vykdyti išsamią teisinių ir faktinių aplinkybių kontrolę (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, EU:C:2011:815, 62 punktą ir Sprendimo *Otis ir kt.*, EU:C:2012:684, 61 punktą).

46 Konkrečiai kalbant, nors Komisija iš tikrųjų dėl šio jos vaidmens turi diskreciją ekonomikos srityje, ypač atliekant sudėtingus ekonominius vertinimus, tai nereiškia, kaip galima teigti remiantis pirmesniu šiuo sprendimo punktu, kad Bendrasis Teismas turi susilaikyti nuo Komisijos atlikto ekonominių duomenų teisinio kvalifikavimo kontrolės. Iš tiesų, nors jis neprivalo savo ekonominiu vertinimu pakeisti vertinimo, kurį atliko Komisija, šiuo tikslu turinti institucinę kompetenciją (šiuo klausimu, be kita ko, žr. Sprendimo *Bertelsmann ir Sony Corporation of America / Impala*, C-413/06 P, EU:C:2008:392, 145 punktą bei Sprendimo *Frucona Košice / Komisija*, C-73/11 P, EU:C:2013:32, 89 punktą ir nurodytą teismų praktiką), remiantis seniai nusistovėjusia teismų praktika galima teigti, kad Sąjungos teismas turi patikrinti ne tik pateiktų įrodymų faktinį teisingumą, patikimumą ir nuoseklumą, bet ir tai, ar šie įrodymai apima visus esminius duomenis, į kuriuos reikia atsižvelgti vertinant sudėtingą padėtį, ir ar jie gali pagrįsti jais remiantis padarytas išvadas (šiuo klausimu, be kita ko, žr. Sprendimo *Chalkor / Komisija*, EU:C:2011:815, 54 punktą ir nurodytą teismų praktiką bei Sprendimo *Otis ir kt.*, EU:C:2012:684, 59 punktą).

47 Atsižvelgiant būtent į šiuos principus reikia išnagrinėti, ar skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas pagrįstai padarė išvadą, kad nagrinėjamomis priemonėmis siekiama apriboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

Dėl konkurencijos apribojimo „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, egzistavimo tyrimo

48 Reikia priminti, jog tam, kad pažeidimui būtų taikoma EB 81 straipsnio 1 dalis, susitarimo, įmonių asociacijos sprendimo ar suderintų veiksmų „tikslas ar poveikis“ turi būti konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas vidaus rinkoje.

49 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, remiantis Teisingumo Teismo praktika, tam tikros įmonių veiksmų koordinavimo rūšys yra pakankamai kenksmingos konkurencijai, jog būtų galima teigti, kad jų poveikio tyrimas yra nereikalingas (šiuo klausimu, be kita ko, žr. Sprendimo *LTM*, 56/65, EU:C:1966:38, 359 ir 360 punktus; Sprendimo *BIDS* 15 punktą ir Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, C-32/11, EU:C:2013:160, 34 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

50 Ši teismų praktika susijusi su aplinkybe, kad tam tikros veiksmų derinimo tarp įmonių formos gali būti savaime laikomos kenksmingomis įprastai konkurencijai (šiuo klausimu, be kita ko, žr. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 35 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

51 Taigi pripažįstama, kad tam tikri slapti veiksmai, kaip antai lemiantys horizontalų kainų nustatymą karteliuose, gali būti laikomi darančiais tokią didelę neigiamą įtaką prekių ir paslaugų kainai, kiekiui ar kokybei, kad gali būti pripažįstama, jog EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais neverta įrodinėti, kad tais veiksmais daromas konkretus poveikis rinkai (šiuo klausimu, be kita ko žr. Sprendimo *Clair*, 123/83, EU:C:1985:33, 22 punktą). Patirtis rodo, kad tokie veiksmai lemia gamybos mažėjimą ir kainų didėjimą, o tai baigiasi blogu išteklių paskirstymu, nuo kurio nukenčia visų pirma vartotojai.

52 Jeigu atlikus tam tikros rūšies įmonių veiksmų derinimo analizę neatskleidžiamas pakankamai kenksmingas tokių veiksmų poveikis konkurencijai, tuomet reikia nagrinėti jų pasekmes ir, kad jie būtų uždrausti, įrodyti, jog konkurencija iš tikrųjų buvo smarkiai trukdoma, ribojama arba iškraipoma (Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 34 punktas ir nurodyta teismų praktika).

53 Remiantis Teisingumo Teismo praktika, siekiant įvertinti, ar įmonių susitarimas arba įmonių asociacijos sprendimas yra pakankamai kenksmingas, kad galėtų būti laikomas konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, reikia išnagrinėti jo nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Vertinant tą kontekstą taip pat reikia

atsižvelgti į prekių ar paslaugų, kuriems jis taikomas, pobūdį ir į realias nagrinėjamos rinkos ar rinkų veikimo sąlygas bei struktūrą (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 36 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

54 Be to, nors šalių valia nėra būtinas elementas įmonių susitarimo ribojamam poveikiui nustatyti, niekas nedraudžia konkurencijos priežiūros institucijoms ar nacionaliniams ir Sąjungos teismams atsižvelgti į šią valią (žr. Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 37 punktą ir nurodytą teismų praktiką).

55 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad skundžiamame sprendime apibrėždamas reikšmingus teisinius kriterijus, į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant, ar šioje byloje yra konkurencijos ribojimas „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, Bendrasis Teismas šio sprendimo 124 ir 125 punktuose nurodė:

„124 Remiantis teismų praktika, EB 81 straipsnio 1 dalies a–e punktuose numatytos susitarimų rūšys nėra baigtinis draudžiamų susitarimų sąrašas, todėl pažeidimo dėl tikslo sąvokos nereikia aiškinti siaurai (šiuo klausimu žr. Sprendimo [*BIDS*], 22 ir 23 punktus).

125 Vertinant susitarimo arba įmonių asociacijos sprendimo antikonkurencinį pobūdį reikia išnagrinėti jų nuostatų turinį, siekiamus tikslus ir ekonominį bei teisinį taikymo kontekstą. Šiuo tikslu pakanka, kad susitarimas ar įmonių asociacijos sprendimas galėtų sukelti neigiamas pasekmes konkurencijai. Kitaip tariant, atsižvelgiant į jų ekonomines ir teisines aplinkybes, jie turi paprasčiausiai trukdyti, riboti arba iškraipyti konkurenciją bendrojoje rinkoje. Nėra būtina, kad konkurencija būtų realiai trukdoma, ribojama ar iškraipoma ar kad būtų tiesioginis ryšys tarp šio sprendimo ir vartojimo kainų. Be to, net jei šalių valia nėra būtinas elementas susitarimo ribojančiam poveikiui nustatyti, niekas nedraudžia Komisijai ar Bendrijos teismams atsižvelgti į šią valią (šiuo klausimu žr. Sprendimo *T-Mobile Netherlands ir kt.*, C-8/08, [EU:C:2009:343] 31, 39 ir 43 punktus ir Sprendimo *GlaxoSmithKline Services ir kt. / Komisija ir kt.*, [C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P ir C-519/06 P, EU:C:2009:610] 58 punktą ir nurodytą teismų praktiką).“

56 Reikia konstatuoti, kad taip elgdamasis Bendrasis Teismas iš dalies nesilaikė Teisingumo Teismo praktikos, todėl padarė teisės klaidų, kiek tai susiję su reikšmingų teisinių kriterijų, į kuriuos reikia atsižvelgti nustatant, ar yra konkurencijos ribojimas „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, apibrėžimu.

57 Iš tiesų, pirma, skundžiamo sprendimo 125 punkte apibrėždamas konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoką Bendrasis Teismas nesirėmė šio sprendimo 49–52 punktuose nurodyta nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, todėl neatsižvelgė į tai, kad esminis teisinis kriterijus nustatant, ar įmonių veiksmų koordinavimu konkurencija ribojama „dėl tikslo“, yra konstatavimas, kad toks koordinavimas savaime pakankamai pavojingas konkurencijai.

58 Antra, atsižvelgiant į šia teismų praktiką, Bendrasis Teismas suklydo, kai skundžiamo sprendimo 124 punkte nusprendė, paskui to pateis sprendimo 146 punkte pakartojo, kad konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoka neturėtų būti aiškinama „siaurai“. Iš tikrųjų konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ sąvoka gali būti taikoma tik tam tikroms konkurencijai pakankamai kenksmingoms įmonių veiksmų derinimo rūšims, kad būtų galima teigti, jog jų poveikio tyrimas nereikalingas, antraip Komisija netektų pareigos įrodyti konkretų susitarimų poveikį rinkai, o kiek tai susiję su šiais susitarimais, visiškai neįrodyta, kad jie savaime yra kenksmingi įprastai konkurencijai. Aplinkybė, kad EB 81 straipsnio 1 dalyje numatytos susitarimų rūšys nėra baigtinis draudžiamų slaptų susitarimų sąrašas, šiuo atveju yra nereikšminga.

59 Tačiau reikia išnagrinėti, ar šios teisės klaidos padarė neigiamos įtakos Bendrojo Teismo atliktai analizei dėl nagrinėjamų priemonių kvalifikavimo pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

60 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad, kaip galima teigti remiantis skundžiamo sprendimo 198, 227 ir 234 punktais, Bendrasis Teismas nusprendė, jog nagrinėjamomis priemonėmis siekiama apriboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, nes iš esmės jomis daromos kliūtys naujų mokėjimų kortelių išdavimo Prancūzijoje rinkos dalyvių konkurencijai.

61 Taigi, kaip galima teigti remiantis skundžiamo sprendimo 137, 204, 220, 223, 238 ir 267 punktais, Bendrasis Teismas, prieš tai to paties sprendimo 126–133 punktuose išdėstęs įvairių ginčijamo sprendimo konstatuojamųjų dalių turinį, nusprendė, kad šis antikonkurencinis tikslas kyla iš pačių skaičiavimo formulių, kurios buvo numatytos nagrinėjamoms priemonėms.

62 Tokiomis aplinkybėmis skundžiamo sprendimo 76 ir 140–144 punktuose Bendrasis Teismas nusprendė, kad tai, jog nagrinėjamomis priemonėmis siekiama teisėto kovos su CB sistemos parazitavimu tikslo, nereiškia, kad tos priemonės negali būti laikomos turinčiomis tikslą riboti konkurenciją, juo labiau kad tas tikslas, apie kurį galima spręsti remiantis toms priemonėms taikyti nustatytomis skaičiavimo formulėmis, prieštarauja *Groupement* deklaruojamiems tikslams.

63 Be to, skundžiamo sprendimo 104 ir 105 punktuose Bendrasis Teismas nusprendė, kad pusiausvyros tarp kortelių išdavimo ir aptarnavimo CB sistemoje veiklos rūšių reikalavimai neturėjo būti nagrinėjami pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, nes vienintelė nagrinėjama rinka yra su ta sistema susijusi mokėjimo kortelių išdavimo rinka.

64 Galiausiai Bendrasis Teismas taip pat nusprendė, konkrečiai – skundžiamo sprendimo 134, 136 ir 267 punktuose, kad tik „papildomai ir patvirtinimo tikslais“ Komisija ginčijamame sprendime rėmėsi *Groupement* ketinimu, apie kurį galima spręsti remiantis per patikrinimus gautais dokumentais, kuriuose išdėstyti pagrindinių narių pareiškimai nagrinėjamų priemonių rengimo etape.

65 Nors remiantis skundžiamu sprendimu galima teigti, kad Bendrasis Teismas nusprendė, jog nagrinėjamų priemonių ribojamasis tikslas kyla vien iš jų formuluotės, reikia konstatuoti, kad, priešingai, atlikdamas ginčijamo sprendimo teisėtumo kontrolę jis niekaip nepagrindė, kodėl tos formuluotės gali būti laikomos konkurencijos ribojimu „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

66 Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 132 punkte Bendrasis Teismas iš tikrųjų pažymėjo, kad Komisija, „atsižvelgusi į nagrinėjamomis priemonėmis numatytas schemas ir dėl to, kad sunku vystyti mokėjimo kortelių aptarnavimo veiklą, manė, jog šiomis priemonėmis *Groupement* nariai, kuriems jos buvo taikomos, įpareigojami riboti savo mokėjimo kortelių išdavimo veiklą arba patirti išlaidų (susijusių su mokėjimo kortelių išdavimu), kurių nepatyrė kiti *Groupemen*t nariai, tarp jų – ir pagrindiniai. Šiomis schemomis taip pat ribojama dalyvių, kuriems jos taikomos, galimybė konkuruoti (kainomis) mokėjimo kortelių išdavimo rinkoje su *Groupement* nariais, kuriems jos netaikomos“.

67 Beje, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 133 punkte pažymėjo, kad Komisija nurodė, jog funkcijai, kurią *Groupement* priskyrė MERFA ir kurios esmė yra skatinimas plėtoti mokėjimo kortelių aptarnavimo veiklą, „prieštaravo tarpbankinių komisinių, skatinusių mokėjimo kortelių išdavimą, buvimas <…> ir aplinkybė, kad papildomu narystės mokesčiu ir neveikiančių narių mokesčiu buvo baudžiami tie bankai, kurie pastaruoju metu nebuvo išdavę pakankamai mokėjimo kortelių“.

68 Tuo remdamasis Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo197, 198, 227 ir 234 punktuose padarė išvadą, kad ginčijamomis priemonėmis, kaip ir Sprendime *BIDS* nagrinėtomis priemonėmis, siekiama sudaryti kliūčių naujų mokėjimo kortelių išdavimo Prancūzijoje rinkos dalyvių konkurencijai, nes bankai, kuriems taikomos tos priemonės, privalo arba mokėti mokestį, arba riboti kortelių išdavimo veiklą.

69 Tačiau nors Bendrasis Teismas taip išdėstė motyvus, dėl kurių nagrinėjamos priemonės, atsižvelgiant į jų formuluotes, gali riboti konkurenciją ir dėl tos priežasties gali būti siejamos su EB 81 straipsnio 1 dalyje nustatytu draudimu, jis niekaip nepagrindė, nors toks reikalavimas nustatytas šio sprendimo 49 ir 50 punktuose nurodytoje teismų praktikoje, kodėl toks konkurencijos ribojimas yra pakankamai kenksmingas, kad jį būtų galima kvalifikuoti kaip ribojimą „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, nes skundžiamame sprendime šiuo klausimu nepateikta jokia analizė.

70 Nors iš tikrųjų, kaip skundžiamo sprendimo 76 ir 104–144 punktuose konstatavo Bendrasis Teismas, aplinkybė, kad nagrinėjamomis priemonėmis siekiama teisėto kovos su parazitavimu tikslo, nereiškia, kad tos priemonės negali būti laikomos turinčiomis tikslą riboti konkurenciją, šis ribojamasis tikslas vis dėlto turi būti įrodytas.

71 Tuo remiantis darytina išvada, kad kvalifikuodamas nagrinėjamas priemones Bendrasis Teismas ne tik nemotyvavo skundžiamo sprendimo, bet ir klaidingai išaiškino ir taikė EB 81 straipsnio 1 dalį.

72 Iš tiesų, nors remiantis skundžiamo sprendimo 204 ir 247 punktais galima daryti išvadą, kad Bendrasis Teismas kelis kartus atmetė apeliantės teiginį, jog remiantis nagrinėjamoms priemonėms nustatytomis formulėmis galima teigti, kad tomis priemonėmis siekta plėtoti narių kortelių aptarnavimo veiklą, kad būtų pasiekta optimali pusiausvyra tarp kortelių išdavimo ir jų aptarnavimo veiklos, yra aišku, kaip, beje, galima teigti remiantis skundžiamo sprendimo 198, 199, 245, 247 ir 327 punktais, kad tomis formulėmis *Groupement* nariai buvo skatinami, siekiant nemokėti tomis priemonėmis nustatytų mokesčių, neviršyti tam tikros CB mokėjimo kortelių išdavimo apimties, o tai jiems sudarė sąlygas pasiekti nustatytą *Groupement* narių kortelių išdavimo ir aptarnavimo veiklos santykį.

73 Tačiau skundžiamo sprendimo 83 punkte nurodęs, kad *Groupement* veikia „mokėjimų sistemų rinkoje“, šio sprendimo 102 punkte Bendrasis Teismas, vykdydamas savarankišką faktinių aplinkybių vertinimą, kuris šiame apeliaciniame skunde neginčijamas, pažymėjo, kad šiuo atveju dvilypėje mokėjimo kortele sistemoje, kaip antai *Groupement*, išdavimo ir aptarnavimo veiklos rūšys yra „reikalingos“ viena kitai ir šiai sistemai veikti, nes, viena vertus, prekybininkai nesutinka jungtis prie šios sistemos, jei kortelių turėtojų skaičius yra nepakankamas, o kita vertus, vartotojai nenori turėti tokios kortelės, jeigu ja negalima naudotis atsiskaitant pas pakankamą skaičių prekybininkų.

74 Todėl skundžiamo sprendimo 104 punkte konstatavęs, kad egzistuoja mokėjimo sistemos „išdavimo“ ir „aptarnavimo“ veiklos rūšių „sąveika“ ir kad šios veiklos rūšys sukelia „netiesioginį tinklo poveikį“, nes galimybės atsiskaityti kortelėmis prekybos vietose mastas ir apyvartoje esantis kortelių skaičius yra du įtaką vienas kitam darantys rodikliai, Bendrasis Teismas negalėjo nepadarydamas teisės klaidos nuspręsti, kad nagrinėjamų priemonių „tikslas“ buvo riboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

75 Iš tiesų, pripažinęs, kad šiose priemonėse nustatytomis formulėmis buvo siekiama nustatyti tam tikrą *Groupement* narių kortelių išdavimo ir aptarnavimo veiklos santykį, Bendrasis Teismas tuo remdamasis galėjo padaryti vienintelę išvadą, kad šiomis priemonėmis siekta nustatyti finansinį įnašą iš tų *Groupement* narių, kurie naudojosi kitų narių įdėtomis pastangomis plėtojant kortelių aptarnavimo sistemos veiklą. Tačiau toks tikslas negali būti laikomas savaime kenksmingas įprastam konkurencijos veikimui, nes skundžiamo sprendimo 76 ir 77 punktuose Bendrasis Teismas iš esmės pats konstatavo, kad kova su CB sistemos parazitavimu yra teisėtas tikslas.

76 Todėl, kaip išvados 149 punkte pažymėjo generalinis advokatas, skundžiamo sprendimo 105 punkte Bendrasis Teismas nepagrįstai nusprendė, kad kortelių išdavimo ir aptarnavimo mokėjimo sistemoje veiklos rūšių pusiausvyros reikalavimo analizė negali būti atliekama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, nes nagrinėjama rinka yra ne mokėjimų sistemų Prancūzijoje rinka, o su ja susijusi mokėjimo kortelių išdavimo šioje valstybėje narėje rinka.

77 Taip Bendrasis Teismas supainiojo atitinkamos rinkos apibrėžimo ir konteksto, į kurį reikia atsižvelgti siekiant nustatyti, ar susitarimo arba įmonių asociacijos sprendimo turinys atskleidžia konkurencijos ribojimą „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, klausimus.

78 Iš tiesų, vertinant, ar įmonių veiksmų koordinavimas savaime kenkia įprastam rinkos veikimui, reikia, kaip nustatyta šio sprendimo 53 punkte nurodytoje teismų praktikoje, atsižvelgti į visus reikšmingus aspektus, turint galvoje, be kita ko, aptariamų paslaugų pobūdį, realias rinkų veikimo sąlygas ir jų sandarą, susijusius su ekonominiu ar teisiniu kontekstu, kuriam esant vyksta šis koordinavimas, o tai, ar tie aspektai susiję su atitinkama rinka, neturi reikšmės.

79 Taip turėtų būti konkrečiai tuo atveju, kai šio aspekto esmė yra būtent atsižvelgimas į atitinkamos rinkos ir susijusios atskiros rinkos sąveiką (pagal analogiją žr. Sprendimo *Delimitis*, C-234/89, EU:C:1991:91, 17–23 punktus ir Sprendimo *Allianz Hungária Biztosító ir kt.*, EU:C:2013:160, 42 punktą) ir tuo labiau kai, kaip ir šiuo atveju, egzistuoja dviejų dvilypės sistemos dalių sąveikos.

80 Tiesa, negalima atmesti galimybės, kad, kaip skundžiamo sprendimo 198, 227 ir 234 punktuose konstatavo Bendrasis Teismas, nagrinėjamos priemonės riboja naujų narių sudaromą konkurenciją, atsižvelgiant į šiomis priemonėmis naujiems nariams sukurtus sunkumus plėtoti kortelių aptarnavimo veiklą, kitaip tariant, jos lemia tų naujų narių neįsileidimą į sistemą dėl pagal šias priemones reikalaujamų įmokų dydžio, kaip per teismo posėdį teigė BPCE.

81 Vis dėlto toks konstatavimas, kaip išvados 131 punkte pažymėjo generalinis advokatas, turėtų būti nagrinėjamas analizuojant tų priemonių poveikį konkurencijai, o ne jų tikslą.

82 Taigi reikia konstatuoti, kad skundžiamo sprendimo 161–193 punktuose atlikęs nagrinėjamomis priemonėmis *Groupement* nariams suteiktų „variantų“ analizę, kurią užbaigęs to paties sprendimo 194 dalyje padarė išvadą, kad „MERFA praktiškai paliko du variantus bankams, kuriems ji taikoma: mokėti mokestį arba riboti CB kortelių išdavimo veiklą“, Bendrasis Teismas iš tikrųjų įvertino tų priemonių galimą poveikį ir išanalizavo bankams kilusius sunkumus plėtoti aptarnavimo veiklą remdamasis rinkos duomenimis, tam tikrų bankų parodymais ir per patikrinimus paimtais dokumentais ir taip pats priėjo prie išvados, kad nagrinėjamosios priemonės negali būti laikomos „savaime“ kenksmingomis įprastam konkurencijos veikimui.

83 Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 197 ir 198 punktuose Bendrasis Teismas nepagrįstai nusprendė, kad nagrinėjamos priemonės gali būti laikomos analogiškomis Teisingumo Teismo nagrinėtoms priemonėms Sprendime *BIDS*; jame Teisingumo teismas nusprendė, kad nurodytais susitarimais (toliau – BIDS susitarimai), kuriuos Airijoje sudarė dešimt pagrindinių galvijienos perdirbėjų BIDS narių, buvo siekta apriboti konkurenciją pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

84 Iš tikrųjų BIDS susitarimais, kuriuose buvo numatyta 25 % sumažinti perdirbimo pajėgumus, iš esmės buvo siekiama, kaip juose nurodyta, leisti kelioms įmonėms įgyvendinti bendrą politiką, kurios tikslas – paskatinti tam tikras įmones pasitraukti iš rinkos ir taip sumažinti gamybos pajėgumų perteklių, darantį poveikį jų pelningumui ir trukdantį įgyvendinti masto ekonomiją. Taigi BIDS susitarimų tikslas buvo smarkiai pakeisti rinkos struktūrą panaudojant mechanizmą, kuris paskatintų konkuruojančias įmones pasitraukti iš rinkos, kad, pirma, būtų padidintas atitinkamos rinkos koncentracijos lygis labai sumažinant įmonių, teikiančių perdirbimo paslaugas, skaičių ir, antra, būtų panaikinta beveik 75 % gamybos pajėgumų pertekliaus (Sprendimo *BIDS* 31–33 punktai).

85 Tačiau skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas nekonstatavo ir, be kita ko, niekas tame teisme neteigė, kad nagrinėjamomis priemonėmis, kaip ir BIDS susitarimais, siekiama atitinkamos rinkos sandarą pakeisti mechanizmu, skirtu paskatinti konkuruojančių įmonių pasitraukimą, ir dėl tos priežasties – kad šios priemonės yra tokios pat kenksmingos kaip BIDS susitarimai.

86 Nors iš tikrųjų skundžiamo sprendimo 198 punkte Bendrasis Teismas pažymėjo, kad nagrinėjamomis priemonėmis *Groupement* nariai buvo skatinami neviršyti tam tikro išduodamų CB kortelių skaičiaus, tokio skatinimo tikslas, remiantis to paties sprendimo 245, 247 ir 327 punktuose paties teismo išdėstytais teiginiais, buvo ne sumažinti galimą pajėgumų perteklių mokėjimo kortelių išdavimo Prancūzijoje rinkoje, o pasiekti nustatytą *Groupement* narių išdavimo ir aptarnavimo veiklos rūšių pusiausvyrą, kad CB sistema būtų dar labiau išplėtota.

87 Tuo remiantis darytina išvada, kad Bendrasis Teismas negalėjo nepadarydamas teisės klaidos nagrinėjamų priemonių kvalifikuoti kaip konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

88 Kadangi remiantis šio sprendimo 54 punkte priminta teismų praktika vien *Groupement* ketinimų negali pakakti siekiant įrodyti antikonkurencinio tikslo egzistavimą ir kadangi Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 134, 136 ir 267 punktuose pats iš esmės nurodė, kad tų ketinimų analizė atlikta papildomai ir patvirtinimo tikslais, šiuo klausimu būtent skundžiamo sprendimo 251–266 punktuose Bendrojo Teismo pateiktais konstatavimais tuo labiau negalima pagrįsti tokio kvalifikavimo neišnagrinėjus apeliantės pateiktų argumentų dėl šio aspekto.

89 Vertinant apskritai, Bendrojo Teismo padarytos teisės klaidos, susijusios su reikšmingais teisiniais kriterijais vertinant konkurencijos ribojimo „dėl tikslo“ egzistavimą, skundžiamo sprendimo motyvavimas ir nagrinėjamų priemonių kvalifikavimas pagal EB 81 straipsnio 1 dalį atskleidžia, be kita ko, bendrą Bendrojo Teismo analizės nebuvimą, o tai reiškia, kad neatlikta visiška ir išsami apeliantės ir šalių, siekusių panaikinti ginčijamą sprendimą, argumentų analizė.

90 Kelis kartus, būtent skundžiamo sprendimo 126–136 punktuose, tik atpasakodamas ginčijamo sprendimo turinį Bendrasis Teismas iš tikrųjų nepatikrino, nors turėjo tai padaryti, ar Komisijos nustatytos aplinkybės šiame sprendime jam suteikia galimybę daryti pagrįstą išvadą, kad nagrinėjamos priemonės, atsižvelgiant į jų formuluotes, tikslus ir kontekstą, yra pakankamai kenksmingos konkurencijai, kad jas būtų galima laikyti turinčiomis tikslą riboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, ir dėl tos priežasties – ar tos aplinkybės yra visuma reikšmingų duomenų, į kuriuos šiuo tikslu reikia atsižvelgti.

91 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad Bendrasis Teismas neįvykdė jam nustatytos pareigos laikytis teismų praktikoje reikalaujamo kontrolės lygio, kuris nustatytas šio sprendimo 42–46 punktuose.

92 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad Bendrasis Teismas, nusprendęs, kad nagrinėjamomis priemonėmis siekiama riboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, padarė teisės klaidų ir nesilaikė teismų praktikoje reikalaujamo teisminės kontrolės lygio.

93 Tokiomis aplinkybėmis reikia pritarti apeliacinio skundo pirmajam pagrindui.

94 Todėl reikia panaikinti skundžiamą sprendimą, o kitų apeliantės pateiktų pagrindų apeliaciniam skundui pagrįsti nagrinėti nereikia.

Dėl bylos grąžinimo Bendrajam Teismui

95 Pagal Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnį, jei apeliacinis skundas pagrįstas, Teisingumo Teismas panaikina Bendrojo Teismo sprendimą. Jis gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti, arba grąžinti bylą Bendrajam Teismui.

96 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad dėl motyvų, kuriais grindžiamas skundžiamo sprendimo panaikinimas, negalima visiškai panaikinti ginčijamo sprendimo. Iš tiesų šie motyvai lemia ginčijamo sprendimo panaikinimą tik tiek, kiek jame konstatuojama, kad nagrinėjamomis priemonėmis siekiama apriboti konkurenciją, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

97 Todėl remiantis šio sprendimo 52 punkte priminta teismų praktika reikia nustatyti, ar, kaip Komisija nusprendė ginčijamame sprendime, nagrinėjamų susitarimų „poveikis“ yra konkurencijos ribojimas, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

98 Vis dėlto nagrinėjant šį ginčo aspektą reikia išnagrinėti kompleksinius faktinių aplinkybių klausimus remiantis duomenimis, kurių, pirma, Bendrasis Teismas skundžiamame sprendime nevertino ir to sprendimo 270 ir 271 punktuose pareiškė, kad toks tyrimas būtų perteklinis, nes, jo nuomone, Komisija nepadarė klaidos, kai ginčijamame sprendime priėjo prie išvados, kad nagrinėjamų priemonių tikslas buvo antikonkurencinis, ir, antra, apie kuriuos Teisingumo Teisme nebuvo diskutuota, todėl reikia daryti išvadą, kad šioje bylos stadijoje negalima priimti galutinio sprendimo.

99 Todėl reikia grąžinti bylą Bendrajam Teismui ir atidėti bylinėjimosi išlaidų klausimo nagrinėjimą.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **Panaikinti 2012 m. lapkričio 29 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *CB / Komisija* (T-491/07).**

2. **Grąžinti bylą Europos Sąjungos Bendrajam Teismui nagrinėti iš naujo.**

3. **Atidėti klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų nagrinėjimą.**

Parašai.